

Czyja jest pamięć?

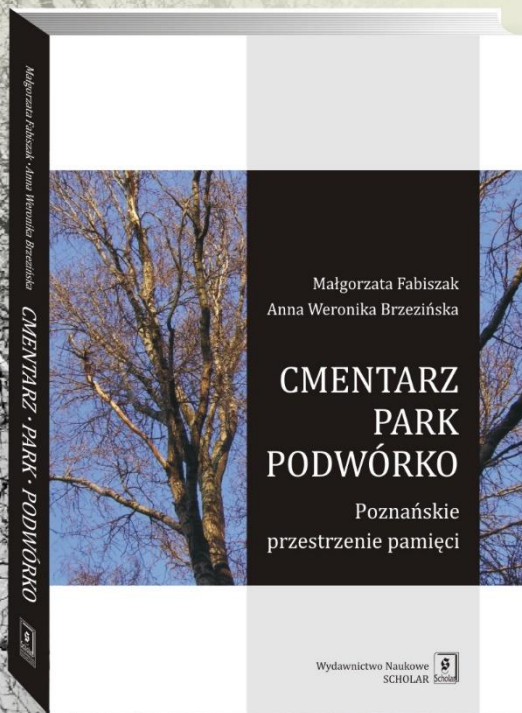
Cmentarze wojenne, żydowskie, ewangelickie i katolickie we współczesnym krajobrazie miejskim Poznania

Prof. UAM dr hab. Małgorzata Fabiszak, WA

Prof. UAM dr hab. Anna Weronika Brzezińska, IEiAK

CMENTARZ · PARK · PODWÓRKO

Poznańskie
przestrzenie pamięci

Cmentarz, do którego trudno dojechać, bo zawalił się most do niego prowadzący. Park, przez który codziennie idzie się na skrót po zakupy, nie wiedząc, że kiedyś teren ten znajdował się za bramami miasta. Podwórko, odgródzone od świata zamkniętą ażurową bramą, przez którą przechodnie mogą zobaczyć macewy. Cmentarze wojenne, na których spoczywają obok siebie dawni wrogowie. Wszystkie te przestrzenie – będące zarazem świadectwem pamięci, jak i niepamięci – stały się przedmiotem interdyscyplinarnych badań przeprowadzonych przez Autorki. W ich efekcie powstała książka – rodzaj przewodnika po mieście, które przez wieki budowali wspólnie katolicy, protestanci i żydzi. O czym sami poznaniacy zdają się nie pamiętać...

ISBN 978-83-7383-952-6

format A-5, oprawa miękka ze skrzydełkami, 256 stron, cena detaliczna 39,90 zł

www.scholar.com.pl

Książkę można nabyć w księgarniach naukowych na terenie całego kraju, na naszej witrynie oraz w wielu księgarniach internetowych

REALIZACJA PROJEKTU

- projekt NCN – OPUS, nr 2013/09/B/HS6/00374
- <http://wa.amu.edu.pl/PaToPoz/>

PAMIĘĆ I TOŻSAMOŚĆ W KRAJOBRAZIE MIEJSKIM
Studium przypadku na przykładzie Poznania

Projekt	Osoby	Pamięć w krajobrazie	Wydarzenia	Wyniki	Linki	Kontakt
---------	-------	----------------------	------------	--------	-------	---------

Projekt

Głównym celem projektu jest zbadanie interakcji między pamięcią i tożsamością społeczności lokalnej w kontekście dynamicznie zmieniającego się krajobrazu kulturowego Poznania. Pojęcie 'krajobrazu miejskiego' w obecnym projekcie zawężone będzie do badania pamięci o zlikwidowanych i zamkniętych cmentarzach. Projekt skupia się na wiedzy potocznej mieszkańców miasta rekonstruowanej na podstawie dyskursów nieoficjalnych. By jednak w pełni zrozumieć znaczenie zmian zachodzących w krajobrazie kulturowym miasta oraz ich wpływu na kształtowanie się pamięci zbiorowej, analizie poddane zostaną także źródła z prasy lokalnej (dzienniki oraz miejskie portale informacyjne). Połączenie sfery publicznej (prasa oraz wywiady z przedstawicielami elit) z wypowiedziami zarejestrowanymi podczas wywiadów fokusowych pozwoli zrealizować cel, jakim jest odwołanie się do kilku warstw pamięci zbiorowej, tzn. najstarszej z okresu międzywojennego, czasów okupacji, odbudowy Poznania po wojennych zniszczeniach, rozbudowy w okresie PRL-u oraz dynamicznych przemian po 1989 r. Odtworzenie informacji oficjalnych jest koniecznym warunkiem kontekstualizacji pamięci i tożsamości zbiorowej mieszkańców oraz jej usytuowania w krajobrazie kulturowym.

INSPIRACJA

Park Kosynierów

Cmentarz ewangelicki par. Św. Krzyża

Fot. M. Fabiszak

Park im. Gustawa Manitusa

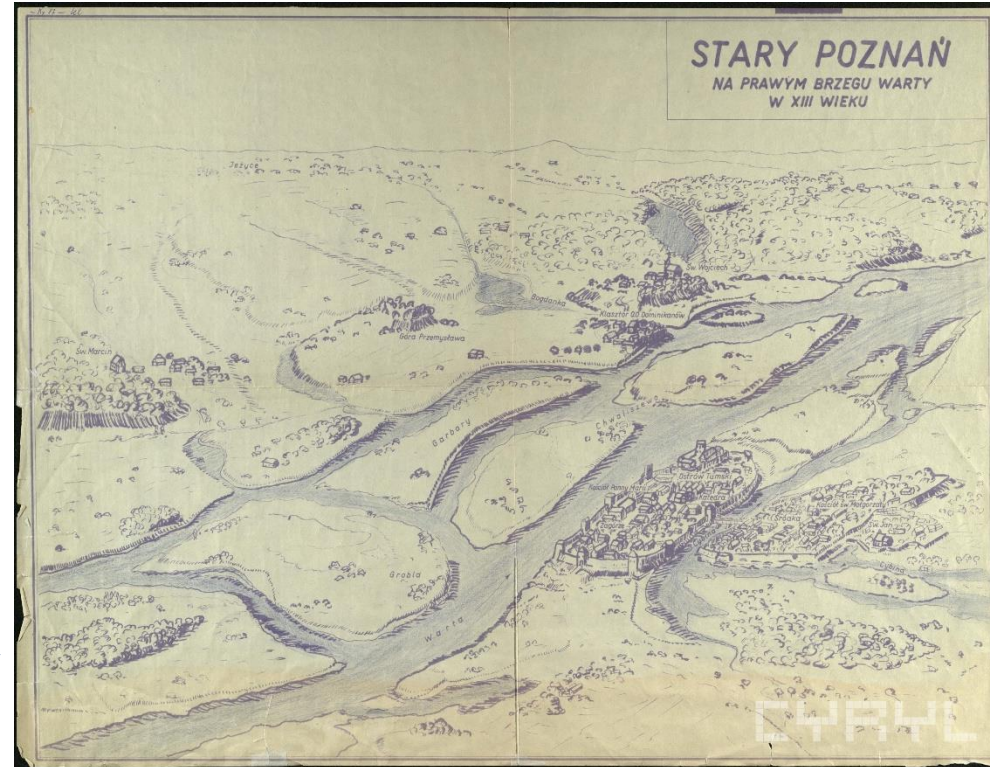

Cmentarze ewangelickie par. Św. Łukasza i Św. Pawła

Fot. A. W. Brzezińska

KRAJOBRAZ MIASTA

- **FIZYCZNY:** obiekty i ich cechy, efekt przekształceń środowisk naturalnego przez człowieka i naznaczanie go kulturą
- **SPOŁECZNY:** doświadczenia różnych grup ludzkich z uwzględnieniem etniczności (pochodzenia, historii zamieszkiwania)
- **SYMBOLICZNY:** reguły / normy kulturowe

Źródło: <http://cyryl.poznan.pl>

PAMIĘĆ ZBIOROWA

Pamięć zbiorowa
a pamięć indywidualna
(M. Halbwachs)

Pamięć zbiorowa
(J. Assmann)

Pamięć
komunikacyjna

Pamięć
kulturowa

DEPOZYTARIUSZE I NOŚNIKI PAMIĘCI

Depozytariusze pamięci:

- dziadkowie, przyjaciele (pamięć rodzinna / B. Szacka, p. komunikacyjna)
- świadkowie wydarzeń (historia mówiona)
- eksperci: historycy, nauczyciele, dziennikarze, artyści (pamięć kulturowa, zinstytucjonalizowana)

Nośniki pamięci:

- fotografie, listy
- dokumenty, mapy
- prasa
- pomniki, miejsca pamięci
- muzea historyczne
- dzieła sztuki
- cmentarze

CMENTARZE WOJENNE

Wiadomości Poznań
naszemiasto

Wiadomości Rozrywka Quizy Ogłoszenia Firmy Sport Biznes Praca Więcej

POZNAŃ • WIADOMOŚCI POZNAŃ, WYDARZENIA POZNAŃ • CYTADELA - Wandale zniszczyli tablicę na cmentarzu żołnierzy radzieckich

CYTADELA - Wandale zniszczyli tablicę na cmentarzu żołnierzy radzieckich

GŁOS
WIELKOPOLSKI

WIADOMOŚCI SPORT KULTURA WIDEO KULINARIUM PORADY

Głos Wielkopolski » Wiadomości » Wiara Lecha zbiera na renowację mogił powstańców - w tym...

Wiara Lecha zbiera na renowację mogił powstańców - w tym roku padł rekord!

Data dodania: 2012-11-12 08:15:01 • Ostatnia aktualizacja: 2013-03-14 20:43:05

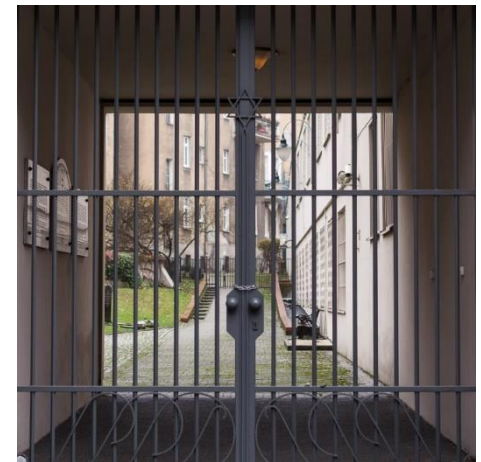

CMENTARZ ŻYDOWSKI

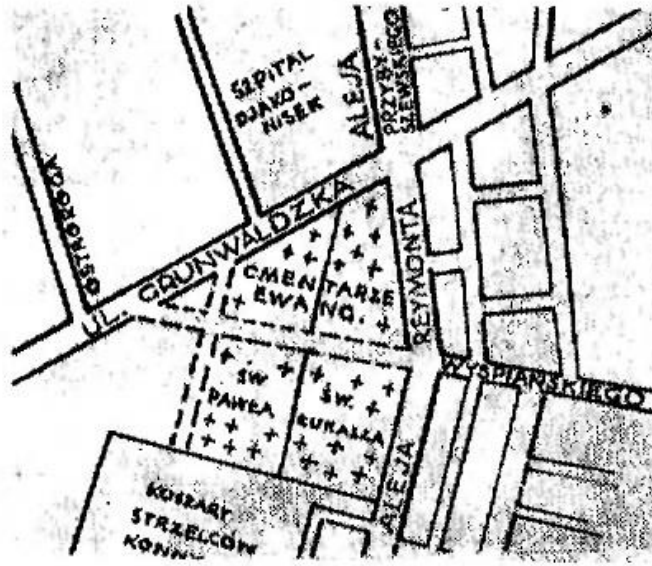
Poznańskie ulice kryją jeszcze tajemnice, które odkrywane są podczas remontów

Macewy z placu zabaw wracają dziś na cmentarz

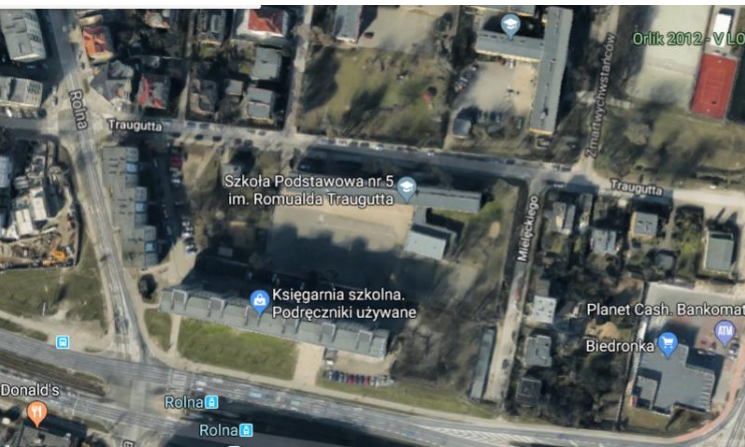

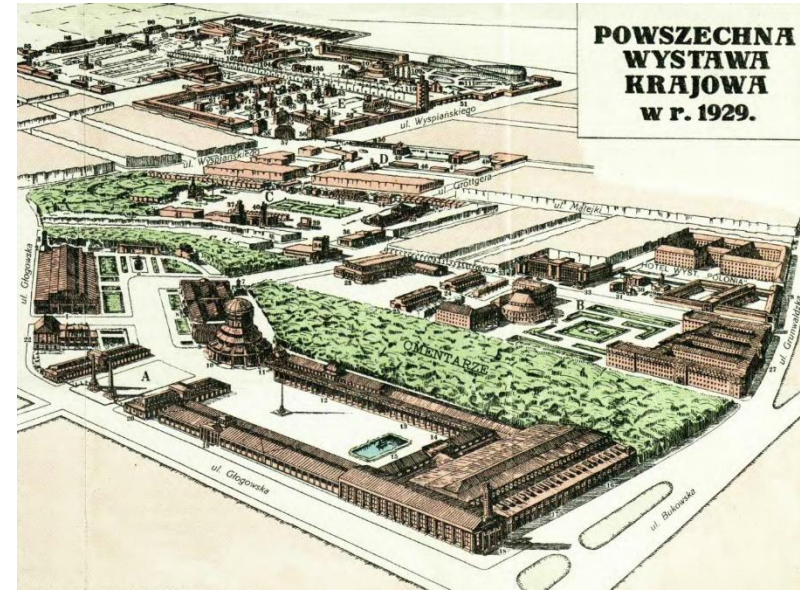
CMENTARZE EWANGELICKIE

Projekt połączenia ul. Wyspiańskiego z ul. Grunwaldzką poprzez cmentarze protestanckie.

CMENTARZE KATOLICKIE

Janina Fedorowicz • Joanna Konopińska

Marianna i Róże

Prasa codzienna a pamięć zbiorowa – 1

DANE LICZBOWE

Nazwa gazety	Lata	Liczba wyrazów
Głos Wielkopolski	1990-2014	84 000
Gazeta Wyborcza, dodatek poznański	1994-2014	233 000
Razem		317 000

Prasa codzienna a pamięć zbiorowa – 2 OFIARY

GWikp N=48	GW N=101
ofiary cywilne, II wojny światowej, działań wojennych, faszyzmu, terroru ... N=23	ofiary I i II wojny światowej, hitlerowskiego terroru, niemieckiej agresji ... N=14
ofiary Katynia, sowieckiego reżimu, stalinowskie N=5	ofiary terroru stalinowskiego, Katynia i Sybiru N=5
ofiary Holokaustu N=1	ofiary obozu pracy N=1
ofiary zbrodni sądowych N=4	ofiary po stronie niemieckiej, niemieckie ofiary z lutego 45, ofiary zemsty Niemców za „Wielką Ucieczkę” N=18

Prasa codzienna a pamięć zbiorowa – 3 ŻOŁNIERZE

GWlkp	N=190	GW	N=296
żołnierze niemieccy, III Rzeszy, Volkssturmu, Wermachtu	N=43	żołnierze niemieccy, Wermachtu, sił niemieckich, armii niem.	N=113*
żołnierze radzieccy, rosyjscy, sowieccy, Armii Czerw.	N=34	żołnierze radzieccy, Armii Czerw, armii radz., rosyjscy	N=42
polskich, AK, II Armii WP, kampanii wrześniowej, LWP, 29 Pułku Strzelców, Woj. Pol., Września, Armii Poznań, podziemia niepodległościowego	N=36*	żołnierze polscy, AK, Armii Poznań, gen. Maczka, Woj. Pol., Września, 7. Pułku Strzelców, 9. Płku Ułanów, 57. Płku Piechoty, Armii Wlkp, wojsk wlkp	N=26
żołnierze alianccy, brytyjscy	N=7	żołnierze amerykańscy, angielscy, alianccy, brytyjscy, francuscy, Wspólnoty Brytyjskiej	N=21

Komentarze internautów a pamięć zbiorowa

Nazwa strony informacyjnej	Liczba wątków
epoznan.pl	416
poznan.onet.pl	117
wp.pl	32
poznan.naszemiasto.pl	27
tvn24.pl/poznan	23
radiomerkury.pl	5
RAZEM	620

Komentarz a wątek

Liczba wyrazów w wątkach: **39 890**

Wywiady grupowe

transmisja kulturowa

Lata 30	Lata 50	Lata 70	Lata 90
Osobiste doświadczenie	Osobiste doświadczenie Udział w życiu kulturalnym	Udział w życiu kulturalnym Własne poszukiwania	Edukacja szkolna

Wywiady indywidualne

- Nauczyciele (2)
 - Notariusz (1)
 - Naukowcy (6)
 - Kamieniarze i zakł. pogrż. (3)
 - Urzędnik (1)
 - Duchowni (3)
 - Grupy zainteresowań (2)
- **Rewaloryzacja:** działania konserwatorskie i adaptacyjne (przeciwieństwo: niwelacja)
 - **Rewitalizacja:** rewaloryzacja + działania gospodarcze i społeczne
 - **Resakralizacja** – przywrócenie funkcji religijnych (grzebalnych)

OCENA MIEJSCA

(wzgl. historyczny, artystyczny, społeczny oraz praktyczny)

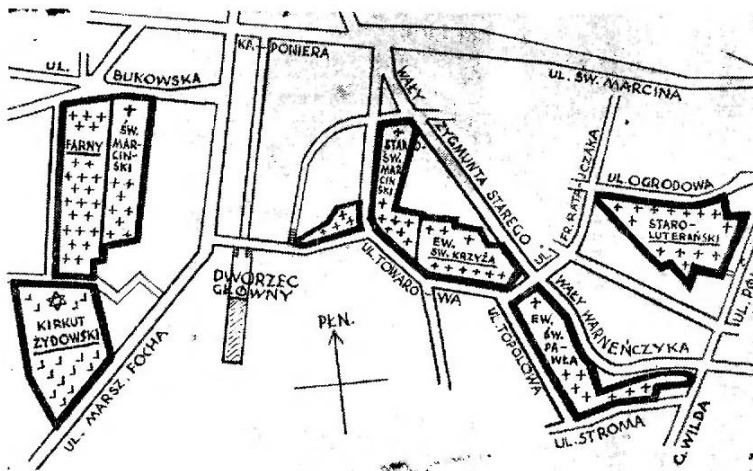
PODSUMOWANIE

1945 rok

Naturalny sposób
zarządzania miejscem

Ścieranie się różnych pamięci
i różnych sposobów upamiętniania

Położenie poszczególnych cmentarzy w śródmieściu Poznania

Źródło: Kurjer Poznański, 29.11.1936

Źródło: <https://poznan.ipn.gov.pl/>